

Zijn groene en blauwe diensten te combineren?

Marleen Braker en Marike Boekhoff

Er is een grote maatschappelijke vraag naar het combineren van verschillende functies in het landelijk gebied. Maar is dit eigenlijk wel uitvoerbaar in de praktijk? Praktijkonderzoek heeft dit in opdracht van het Ministerie van LNV in kaart gebracht. Duidelijk werd dat er moeilijkheden te verwachten zijn bij het combineren van waterdiensten onderling. Maar ook bij waterdiensten in combinatie met openstelling voor recreatie en met de aanwezigheid van koeien in de wei.

Het Nederlandse cultuurlandschap staat door schaalvergroting en intensivering onder grote druk. Daarnaast stellen burgers steeds hogere eisen aan het platteland voor recreatie en toerisme. Het Ministerie van LNV wil het Nederlandse cultuurlandschap behouden. Hiervoor wil zij boeren de mogelijkheid geven om het bedrijfsinkomen aan te vullen met betaalde diensten die het landschap behouden. Deze diensten heten groene diensten als ze betrekking hebben op landschap en natuur en blauwe diensten als ze betrekking hebben op water.

Groene en blauwe diensten

In het onderzoek zijn tien groene en blauwe diensten bekeken op de effecten die ze op elkaar hebben op een bedrijf.

Omstandigheden

Beoordeling van combinatiemogelijkheden kan niet los gezien worden van een concrete omgeving. De effecten van combinatie van groene en blauwe diensten zijn namelijk sterk afhankelijk van de precieze invulling van de groene dienst, de ruimtelijke rangschikking op het bedrijf en in het gebied en de tijndeling binnen een jaar. Deze invulling zal voor ieder gebied bepaald moeten worden. In dit onderzoek is gekeken naar de combinatiemogelijkheden van diensten in het gebied Middag-Humsterland (Noordwest Groningen). In dit gebied is behoefte aan alle tien genoemde diensten.

Blauwe diensten		Groene diensten		
	Biodiversiteit	Landschapskwaliteit	Openstelling voor recreatie	Maatschappelijke wensen
1. Verhoging van waterpeil	3. Weidevogelbeheer	6. Behoud van cultuurhistorie	7. Openstelling	8. Vermindering van gebruik van (kunst)mest
2. Vergroting van bergingscapaciteit	4. Aanleg en onderhoud landschapselementen			9. Vermindering van gebruik van pesticiden
	5. Aangepast maai-beheer (sloten e.d.)			10. Aanwezigheid van koeien in de wei

Voorbeeld: Weidevogelbeheer

Een verhoging van het waterpeil in een gebied heeft in eerste instantie een positieve invloed op weidevogels. Het voedsel, zoals regenwormen, zit dan dicht onder het oppervlak van de bodem. Maar als bij een steeds verdere stijging de draagkracht in het voorjaar teveel is afgenomen, kan bemesting pas later plaatsvinden. Het bodemleven daalt dan dusdanig dat het voedselaanbod in het voorjaar afneemt. Variabele waterpeilen (lager in winter, hoger in zomer) maken een combinatie van peilverhoging en weidevogelbeheer wel mogelijk.

De openstelling van een weidevogelgebied voor recreatie verstoort de vogels. Openstelling op afstand van weidevogel-nesten of openstelling na het broedseizoen maakt het mogelijk om aan zowel de eisen van de weidevogels als aan de eisen van de recreant te voldoen.

Uitkomsten

Op basis van het onderzoek in Middag-Humsterland is de verwachting dat vormen van waterbeheer moeilijk zijn te combineren. Door een verhoging van het waterpeil zal de bergingscapaciteit van het gebied aanzienlijk dalen. Daarnaast is de verwachting dat levering van de blauwe diensten in het

gebied de toegankelijkheid voor recreatie beperkt. Denk hierbij voor-namelijk aan de begaanbaarheid van wandel- en fietspaden en waterwegen voor watersport.

Blauwe diensten hebben daarnaast een negatieve invloed op de overige wensen vanuit de maatschappij. Door een verhoging van het waterpeil zal de graskwaliteit, de productiviteit en zode samenstelling veranderen, wat indirect kan zorgen voor een verhoogd gebruik van (kunst)mest en pesticiden. Door een verhoogd waterpeil neemt de begaanbaarheid van het land af, waardoor koeien meer binnen worden gehouden.

Voor de Praktijk

In veel gebieden van Nederland vindt een discussie plaats over het leveren van groene en blauwe diensten door boeren aan de maatschappij en aan het landschap. Dit kan alleen als provincies en gemeenten eerst duidelijk vaststellen welke groene en blauwe diensten zij van de boeren verwachten in een bepaalde provincie of regio. Provincies en gemeenten moeten daarna vaststellen hoe ze deze groene en blauwe diensten precies ingevuld willen hebben. Daarna is vast te stellen welke combinaties van groene en blauwe diensten wel en welke niet op een bedrijf zijn te realiseren. Pas op basis hiervan kan een boer voor zijn eigen bedrijf en situatie bepalen of het aantrekkelijk en haalbaar is om deze diensten, al dan niet gecombineerd, te leveren.

